

ILMASTOTYÖN VAHVISTAMINEN SATAKUNNASSA -HANKE

Alkukartoituskyselyn raportti

22.12.2022

Riitta Dersten, Jonna Fagerlund

SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

Tiivistelmä

Satakuntaliitossa on käynnissä ajalla 1.1.2022-31.5.2023 ympäristöministeriön osarahoittama Ilmastotyön vahvistaminen Satakunnassa -hanke. Hankkeessa toteutettiin ministeriön ohjeistuksen mukainen alkukartoituskysely kuntiin. Kysely lähetettiin kuntiin huhtikuussa 2022 kuntien nimeämille Satakunnan ilmastoyhteistyöryhmän edustajille tai edustajan puuttuessa kuntien kirjaamoon. Kyselystä muistutettiin kuntia pyydetyn vastausmääräajan jälkeen. Kyselyn vastausaikaa jatkettiin kesän yli alkusyksyyn kattavan vastausmäärän saavuttamiseksi. Kyselyn aukioloaikana siihen vastasi 13 kuntaa Satakunnan 16 kunnasta. Kyselyn vastausprosentti oli siten 81 %.

Alkukartoituskyselyn vastausten perusteella ilmastotyö on aktivoitumassa Satakunnan kunnissa. Satakunnassa on myös kuntia, jotka jo tekevät aktiivista ilmastotyötä ja ovat mukana verkostoissa, mm. HINKU-verkostossa. Näiden kuntien toivoma tuki ilmastotyölle poikkea ilmastotyötään aloittavien kuntien toivomasta tuesta.

Vastausten perusteella kuntien välinen yhteistyö ja verkostot koetaan tärkeiksi. Satakunnan kunnilla on useita yhteistyötahoja ja Satakuntaliiton hankkeella on mahdollista tukea verkostojen laajentamista kaikkiin kuntiin.

Sisällys

Tiivistelmä	2
Johdanto	4
Toteutus	4
Tulokset	4
Numeroskaalalla vastattavat kysymykset	5
Avoimet kysymykset	7
Jatkokysely	9
Yhteenveto	10

Johdanto

Satakuntaliitossa on 1.1.2022-31.5.2023 käynnissä ympäristöministeriön osarahoittama kuntien ilmatoratkaisut -ohjelman hanke Ilmastotyön vahvistaminen Satakunnassa (myöhemmin Satakuntaliiton ilmastohanke). Hankkeen alussa toteutetaan alkukartoituskysely kuntien ilmastotyön nykytilasta ja lähitulevaisuuden suunnitelmista. Kyselyn tuloksia hyödynnetään hankkeen toimenpiteiden suunnittelussa.

Myöhemmin hankkeen aikana toteutetaan jatkokysely, jolla selvitetään mitä asioita kunnissa on toteutettu hankkeen alkamisen jälkeen ja mitä aiotaan toteuttaa lähitulevaisuudessa. Jatkokyselyllä saadaan tietoa kuntien tuen tarpeista hankkeen jälkeen ja mitkä tukitoimet on koettu vaikuttaviksi.

Toteutus

Alkukartoituskysely toteutettiin Surveypal-kyselynä. Kysely lähetettiin Satakunnan kuntiin kuntien nimeämille yhteyshenkilöille tai kuntien kirjaamoon huhtikuussa 2022. Kyselystä muistutettiin toukokuun alussa.

Kysely toteutettiin ympäristöministeriön kyselypohjan mukaisesti vastausvaihtoehtoskaalalla 0-4 (0 = ei yhtään, 4 = paljon) sekä avoimin kysymyisin.

Kyselyyn oli mahdollista lisätä omia kysymyksiä ja siihen lisättiin yksi avoin kysymys ”*Minkä tahojen kanssa kuntasi tekee ilmastoaiheista yhteistyötä (esim. yritysten, oppilaitosten, tutkimusorganisaatioiden, viranomaistahojen, etujärjestöjen tai muiden kuntien kanssa)?*”

Kyselyyn oli mahdollista vastata jaetun linkin kautta. Kyselyyn voitiin vastata myös Satakuntaliiton ilmastohankkeen ja kunnan kahdenvälisessä tapaamisessa.

Muistutuksesta huolimatta kaikkia kuntien vastauksia ei saatu toivotusti kevään 2022 aikana. Siksi kyselyn vastausten keräämistä jatkettiin myös kesän ja alkusyksyn aikana. Kunnille, joista vastauksia vielä odotettiin tarjottiin myös mahdollisuus yhteistapaamiseen Satakuntaliiton ilmastohankkeen ja Canemure-hankkeen kanssa, jolloin yhdistettiin Canemure-hankkeen kunnalle tekemän päästövähennysskenaario-tarkastelun esittely ja alkukartoituskyselyyn vastaaminen.

Kysely suljettiin syyskuun 2022 lopussa, johon mennessä vastaukset oli saatu 13 kunnasta.

Tulokset

Alkukartoituskyselyyn vastasi Satakunnasta 13 kuntaa 16 kunnasta. Kyselyn vastausprosentti oli 81 %. Vastaukset saatiin seuraavista kunnista:

- Eura
- Eurajoki
- Harjavalta
- Jämijärvi
- Kankaanpää

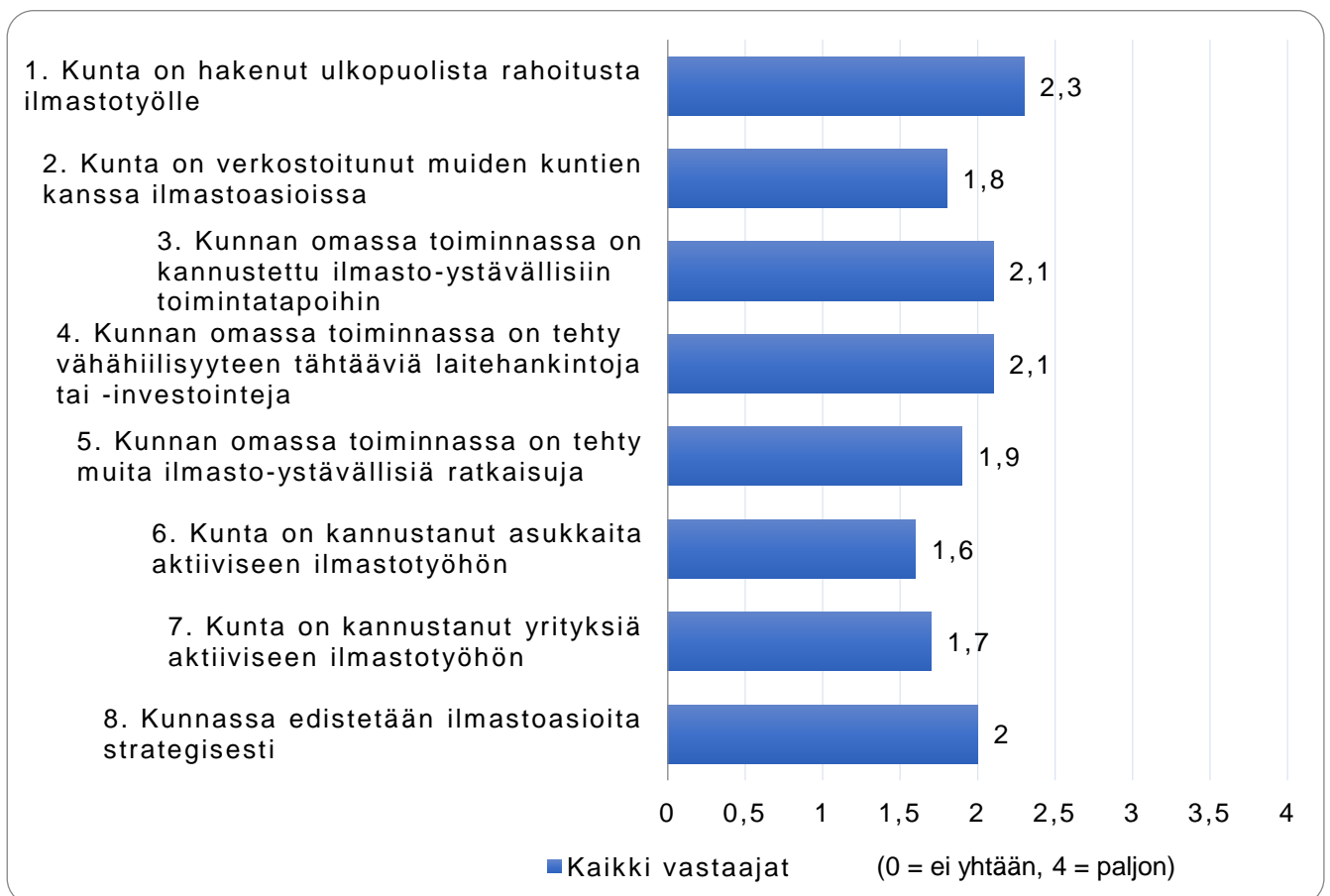
- Karvia
- Kokemäki
- Merikarvia
- Nakkila
- Pori
- Rauma
- Siikainen
- Ulvila

Vastauksia ei saatu kyselyn sulkemiseen mennessä Huittisista, Pomarkusta eikä Säköstä. Kaikki vastaukset on esitetty liitteessä 1.

Numeroskaalalla vastattavat kysymykset

Ensimmäisen kysymyksen väittämät 1-8 koskivat kuntien nykytilaa ja sitä kuinka paljon eri asioita on toteutettu kunnissa tällä hetkellä (kuva 1). Vastausten keskiarvot vaihtelivat välillä 1,6 - 2,3. Keskiarvoisesti eniten kunnissa on tällä hetkellä haettu ulkopuolista rahaa ilmastotyölle, kannustettu omassa toiminnassa ilmastoystävällisiin toimintatapoihin ja tehty omassa toiminnassa vähähiilisyteen tähtääviä laitehankintoja tai -investointeja.

Kuinka paljon seuraavia asioita on toteutettu kunnassasi tällä hetkellä?

Kuva 1. Kuntien vastaukset kysymyksen ”Kuinka paljon seuraavia asioita on toteutettu kunnassasi tällä hetkellä” väittämiin.

Toisen kysymyksen väittämät 9-16 koskivat kuntien lähitulevaisuutta ja sitä kuinka paljon eri toimintaa suunnitellaan otettavan käyttöön lähitulevaisuudessa (kuva 2). Vastausten keskiarvot vaihtelivat välillä 2,5-3,1. Keskiarvoisesti eniten kunnissa aiotaan tehdä omassa toiminnassa vähähiilisyys- ja ilmastotähtäviä laitehankintoja tai -investointeja ja edistää ilmastoasioita strategisesti.

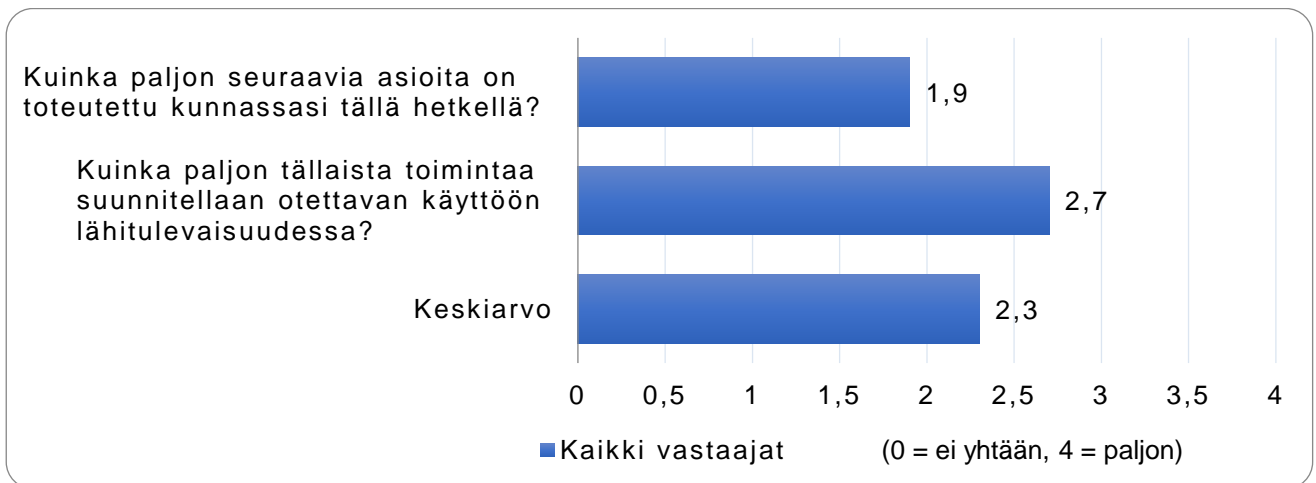
Kuinka paljon tällaista toimintaa suunnitellaan otettavan käyttöön lähitulevaisuudessa?

Kuva 2. Kuntien vastaukset kysymyksen ”Kuinka paljon tällaista toimintaa suunnitellaan otettavan käyttöön lähitulevaisuudessa” väittämiin.

Kuntien vastausten kokonaiskeskiarvot kysymyksen väittämiin ”Kuinka paljon seuraavia asioita on toteutettu kunnassasi tällä hetkellä” oli 1,9 ja kysymyksen väittämiin ”Kuinka paljon tällaista toimintaa suunnitellaan otettavan käyttöön lähitulevaisuudessa” oli 2,7 (Kuva 3).

Kokonaiskeskiarvot väittämien vastauksiin

Kuva 3. Kuntien vastausten kokonaiskeskiarvot kysymysten kuinka paljon seuraavia asioita on toteutettu kunnassasi tällä hetkellä ja kysymyksen kuinka paljon tällaista toimintaa suunnitellaan otettavan käyttöön lähitulevaisuudessa väittämiin.

Avoimet kysymykset

Lisättynä avoimena kysymyksenä kysyttiin ”*Minkä tahojen kanssa kuntasi tekee ilmastoaiheista yhteistyötä (esim. yritysten, oppilaitosten, tutkimusorganisaatioiden, viranomaistahojen, etujärjestöjen tai muiden kuntien kanssa)?*”

Vastaukset on seuraavassa jaoteltu eri ryhmiin sillä tarkkuudella, kun vastaukset on annettu, joko yleisellä tasolla tai nimeämällä toimijoita.

Hankkeet ja maakunnalliset tilaisuudet

- Maakunnassa toteutetut seudulliset ilmastohankkeet
- Maakunnan ilmastohankkeet (esim. ILSA-hanke)
- Circwaste-hankkeen kansallinen kiertotalousverkosto
- Helsingin kaupungin kiertotaloushanke
- Ilmastotalkoot Satakunnassa -tilaisuus

Koulutus- ja TKI-toimijat

- Satakunnan ammattikorkeakoulu
- Porin yliopistokeskus
- Aalto-yliopisto
- Suomen ympäristöopisto
- Prizztech Oy
- Pyhäjärvi-instituutti
- Satafood

Viranomaiset ja julkiset asiantuntijaorganisaatiot

- Suomen ympäristökeskus
- Varsinais-Suomen Ely-keskus
- Motiva Oy
- KEINO-osaamiskeskus
- Energiavirasto
- Kansallinen energianeuvoyverkosto
- Työ- ja elinkeinoministeriö
- Business Finland
- HINKU-verkosto

Kunnan ja kuntayhtymät sekä palveluliikelaitokset

- Porin palveluliikelaitos
- Rauman kaupunki
- Eurajoen kunta
- Kankaanpään kaupunki
- Nakkilan kunta
- Säskylän kunta
- Satakuntaliitto

Yritykset ja yritys- ja yrittäjäjärjestöt

- Pori Energia Oy
- Porin Linjat Oy
- TVO
- Vatajankoski Oy
- Tuulivoimayhtiöt
- Omat energiayhtiöt
- Energia-alalla toimivat yrittäjät
- Biolan
- Loimihämeen jätehuolto
- Pyhäjärvisseudun ympäristöhuolto
- Yritykset (ilmastokumppanuus)
- Satakunnan kauppakamari
- Rauman kauppakamari
- Rauman yrittäjät ry
- Satakunnan yrittäjät ry

Toimialajärjestöt

- Pro Agria

Toisena avoimena kysymyksenä kunnilta kysyttiin ”*Minkälaista tukea toivoisit saavasi kunnan ilmastotyön edistämiseksi tämän hankkeen aikana?*”

Vastauksista koostettiin seuraava yhteenveto:

- Käynnistyneen ilmastotyön tukeminen ja innostuksen ylläpito
- Uudet yhteistyön avaukset aikaisemmin aktiivisen ilmastotyön herättämiseksi
- Viestinnällinen tuki (tempaukset jne., maakuntatason yhteinen viestintä). Tuki ja veturina toimiminen asioiden viemiseksi poliittisten päättäjien suuntaan (viestintämateriaali, infot esim. aamukahvi-infot). Viestintä, poliittinen vaikuttaminen "asian tärkeys"
- Toive hankkeen aikana verkoston muodostamisesta kuntien ilmastoasioiden kanssa työskentelevien henkilöiden välille. Vertaistuki.
- Kunnan ilmastotyöhön resursseja, joita voisi hyödyntää pienten yritysten, kauppojen ym. kanssa tehtävässä ilmastoyhteistyössä (ILSA-hankkeen esimerkki).
- Myös kuntalaisiin päin suuntautuvaan yhteistyöhön resurssit, etenkin tiedotusmateriaalia viestintään. Kuntalaisten aktivointi ja tiedotus.
- Virikkeellisiä ideoita muilta kunnilta, esim. biokaasu- ja aurinkoenergiaratkaisut, joukkoliikenne, älykäs liikenne maakunnan tasolla.
- Tiedon jako toimenpiteistä, jotka edistävät asiaa, haasteeksi koetaan tiedon ristiriitaisuus. Tieteeseen pohjautuvat perustelut valittaville ratkaisuille.
- Asiantuntijapalvelut. KETS-tietoisuus.
- Rahoitusmahdollisuudet.
- Valtion tuet esim. öljylämmityksen suuntaan kuntalaisille

Jatkokysely

Satakuntaliiton hankkeen loppupuolella tullaan toteuttamaan ympäristöministeriön ohjeistuksen mukainen jatkokysely vastaavalla numeroskaalautuvalla kyselypohjalla kuin alkukartoituskysely sekä avoimin kysymyksin.

Numeroskaalalla vastattavat kysymykset jatkokyselyssä ovat:

- *Kuinka paljon seuraavia asioita on toteutettu kunnassasi **hankkeen alkamisen jälkeen** (jatkomona tai täysin uutena toimintana)?*
- *Kuinka paljon tällaista toimintaa suunnitellaan otettavan käyttöön **lähitulevaisuudessa**?*

Avoimina kysymyksinä jatkokyselyssä kysytään:

- *Mitä konkreettisia ilmastotoimia kunnassa on lähdetty edistämään hankkeen seurauksena?*
- *Minkälaista tukea toivoisit saavasi kunnan ilmastotyön edistämiseksi jatkossa?*
- *Minkälaiset hankkeen tukitoimet olet kokenut vaikuttavina?*

Jatkokyselyyn on mahdollista lisätä omia kysymyksiä.

Yhteenveto

Alkukartoituskysely toteutettiin ympäristöministeriön ohjeen mukaisesti ja siihen vastasi Satakunnasta 13 kuntaa 16 kunnasta. Kyselyn vastausprosentti oli 81 %.

Kyselyä pidettiin avoinna hankkeen alkuvaihetta pidemmälle syyskuun 2022 loppuun, koska kaikkia kuntia ei tavoitettu vastaamaan pyydettyssä määräajassa. Kyselyn rakennetta pidettiin myös hyvänä kuntien kanssa käydyille keskusteluille kuntien ilmastotyön nykytilasta.

Vastausten perusteella ilmastotyö on aktivoitumassa Satakunnan kunnissa lähitulevaisuudessa (nykytila kaikkien kysymysten KA 1,9 / lähitulevaisuus kaikki kysymykset KA 2,7).

Nykytilaa kysyttäessä korkein vastaus saatiin väittämään "Kunta on hakenut ulkopuolista avustusta ilmastotyölle" (KA 2,3).

Korkein vastaus lähitulevaisuuden suunnitelmista saatiin väittämään "Kunnan omassa toiminnassa tehdään vähähiilisyteen tähtäviä laitehankintoja ja -investointeja" (KA 3,1). Kunnissa aiotaan myös lähitulevaisuudessa edistää ilmastoasioita strategisesti (KA 2,9).

Vastausten perusteella voidaan todeta Satakunnan kunnilla olevan yhdessä laajat verkostot eri toimijoihin. Kuntien välisiä yhteistyöverkostoja on syntynyt aikaisempien ilmastohankkeiden pohjalta. Yritystoimijoissa korostuvat energiayhtiöt.

Haastattelumuotoista vastausten keruuta tapaamisten yhteydessä pidettiin hyvänä toteutustapana, ja vastaavaa menettelyä pyritään hyödyntämään myös jatkokyselyssä.